

Літературний жанр "Грінченколіт"

Ярослав Брунько

Автор – Брунько Ярослав Олександрович

Дата створення – 25 вересня 2026 рік

Грінченколіт — це авторський поетичний жанр, спрямований на поетичне осмислення, художнє відтворення та вшанування життєвого шляху, просвітницької діяльності, мовознавчого подвигу та літературної спадщини Бориса Дмитровича Грінченка.

Ключові тематичні мотиви жанру:

1. **Мовознавчий подвиг:** поетичне висвітлення праці над укладанням знаменитого "Словника української мови" (1907–1909), боротьба за збереження та розвиток української мови в умовах імперських заборон.

2. **Просвітництво та вчителювання:** опис педагогічної праці Грінченка, його турботи про народну освіту, створення підручників та організаційну діяльність у "Просвіті".

3. **Невтомна праця ("Він працював..."):** художнє осмислення феноменальної працездатності, жертвності та громадянського чину діяча.

4. **Творча спадщина:** переспіви, алюзії та рефлексії на прозові й поетичні твори діяча (наприклад, оповідання "Бояриня" тощо).

Поетична структура та художні особливості:

- **Стилістика:** поєднання урочистого, патріотичного тону з глибоким біографізмом та народнопоетичною ритмікою.
- **Лексичний пласт:** активне використання зафіксованої Грінченком діалектної та архаїчної лексики, фольклорних парафраз, а також термінів, пов'язаних із книгодрукуванням, етнографією та просвітництвом.
- **Синтаксис:** чіткі ритмічні рими, окличні та питальні конструкції, що підкреслюють заклики до праці та національного усвідомлення.

ПРИКЛАД ВІРША У ЦЬОМУ ЖАНРІ

"Слово, зібране з ночей"

Він схилювся над аркушем тихо,
Коли місто поринуло в сон.
Не за ляк, не за славу, не з лиха —
Він тримав український закон.

В кожному слові — і степ, і дніпрові
Краплі глибочі, й гомір лісів,
Вишиванка, сплетена з мови,
Що зібрав із народних голосів.

Від "Ага" і до самого краю,
Крізь заборони, темряву й гніт,
Він картотеку слів розгортає —
Створює дивний, незорий світ.

То не просто словник на полицях,
То фортеця зі слів і думок!
У Грінченковій чистому слові
Україна карбує свій крок.

Працював без спочинку і втоми,
Дні й ночі згоряли в вогні,
Щоб у кожному українському домі
Зазвучали слова осяйні!